

EESTI KÕRGHARIDUSSÜSTEEM

1. ÜLDINE KORRALDUS

Kõrgharidussüsteemi reguleerivad peamiselt «Ülikooliseadus», «Rakenduskõrgkooli seadus» ja «Erakooliseadus».

Eesti kõrgharidussüsteemis on kaks haru – akadeemilise ja rakenduskõrghariduse haru. Kõrgharidust omandatakse ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides ning mõnedes kutseõppeasutustes. Omandivormilt jagunevad kõrgharidust andvad õppeasutused riiklikeks, avalik-õiguslikeks ja eraõiguslikeks.

Alates 2002/2003. õppeaastast on kõrgharidussüsteemi akadeemiline haru üldstruktuurilt kaheastmeline, järgides anglosaksi *bachelor-master* mudelit. Esimene aste on bakalaureuseõpe, teine aste on magistriõpe. Bakalaureuse- ja magistriõpe on mõnedel erialadel integreeritud üheks tervikuks. Akadeemilise õppe kõrgeimaks astmeks on doktoriõpe. Rakenduskõrgharidusõpe on kõrgharidussüsteemi esimene aste ning vastab akadeemilise haru bakalaureuseastmele.

Ülikool on asutus, kus toimub akadeemiline õpe ja võib toimuda rakenduskõrgharidusõpe. Rakenduskõrgkoolis toimub rakenduskõrgharidusõpe, koostöös ülikoolidega ka magistriõpe. Iseseisvalt võib rakenduskõrgkool läbi viia magistriõpet teoloogia ja militaarõppe õppekavade järgi.

2. AKREDITEERIMINE JA DIPLOMITE RIIKLIK TUNNUSTAMINE

Akrediteerimine on tegevus, mille käigus antakse hinnang kõrgkooli või tema õppekava kohta. Akrediteerimist viib läbi Kõrghariduse Hindamise Nõukogu, kaasates väliseksperte. Positiivse akrediteerimisotsuse kehtivusaeg on seitse aastat. Tingimisi akrediteerimisotsus on samuti positiivne otsus ja selle kehtivusaeg on kolm aastat.

Riiklikult tunnustatakse diplomeid, mis antakse pärast positiivselt akrediteeritud õppekava täitmist. Riiklikult tunnustatakse ka diplomeid, mis on välja antud kuni kaks aastat enne positiivset akrediteerimisotsust. Avalik-õiguslike ülikoolide diplomid, mis antakse enne 01.06.2002 registrisse kantud õppekavade täitmise korral ja rakenduskõrghariduse diplomid, mis antakse enne 30.06.2003 registrisse kantud õppekavade täitmise korral, omavad riiklikku tunnustust ka ilma akrediteerimiseta.

3. VASTUVÕTUTINGIMUSED

3.1. Üldtingimused

Kõrgharidust andvasse õppeasutusse vastuvõtu üldtingimuseks on keskharidus, mida tõendab vastav dokument – gümnaasiumi lõputunnistus, lõputunnistus kutsekeskhariduse omandamise kohta, varem kehtinud süsteemide vastavad tunnistused ja diplomid ning välisriigi kõrgharidust andvasse õppeasutusse vastuvõttu võimaldavad kvalifikatsioonid.

Gümnaasiumi lõputunnistus antakse pärast 12. klassi (9 klassi põhiharidust ja 3 klassi üldkeskharidust) lõpetamist. Alates 1997. aastast peavad keskkoolilõpetajad sooritama riigieksamid (alates 1998. aastast kolm eksamit). Gümnaasiumi lõputunnistus kehtib koos riigieksamtunnistusega.

3.2. Eritingimused

Lisaks üldtingimustele võib kõrgkool kehtestada vastuvõtu eritingimusi. Nendeks võivad olla sisseastumiseksamid, riigieksamite tulemused, erialased katsed ja vestlus vm.

4. ÕPPETÖÖ KORRALDUS

Üldnõuded õppele, õppekavadele ja õppejõududele kehtestatakse raamdokumendi – «Kõrgharidusstandardiga». Õppe nominaalkestust mõõdetakse õppeaastates, õppekava mahtu – ainepunktides (AP). Üks AP vastab 40 tunnile ehk ühele õppenädalale üliõpilase poolt õpeks kulutatud tööle. Ühe õppeaasta maht on 40 AP, mis Euroopa ainepunktide ülekande süsteemis (ECTS) vastab 60 ainepunktile.

5. KÕRGHARIDUSKVALIFIKATSIOONID JA VASTAVAD ÕPPED

5.1. Rakenduskõrgharidusõpe

Rakenduskõrgharidusõpe on alates 2002/2003. õppeaasta vastuvõtust kehtestatud kõrghariduse esimese astme õpe, mille eesmärgiks on kindlal kutsealal töötamiseks või magistriõppes edasiõppimiseks vajalike pädevuste omandamine. Õppe nominaalkestus on 3–4,5 aastat, maht 120–180 AP (180–270 ECTS ainepunkti). Õppe lõpetanud isikule antakse diplom (hallikassisel plangil, tähis E) rakenduskõrgharidusõppe õppekava täitmise kohta – *rakenduskõrgharidusõppe diplom*.

Rakenduskõrgharidusõpe on välja arendatud kuni 2002/2003. õppeaasta vastuvõtuni kehtinud kutsekõrgharidusõppest ja diplomiõppest. **Kutsekõrgharidusõppe** eesmärgiks on üldhariduslike teadmiste ning kutse- ja ametialaste teadmiste ja oskuste omandamine. **Diplomiõpe** on rakendusliku sisuga õpe, mille eesmärgiks on praktiliste teadmiste ja oskuste omandamine. Mõlema õppe nominaalkestus on 3–4 aastat. Kutsekõrgharidusõppel ja diplomiõppel on erinevusi nõuetes õppejõudude ja praktika mahu suhtes. Mõlema õppe lõpetajale antakse diplom vastava õppekava täitmise kohta. Diplomite üldnimetusena kasutatakse vastavalt kas *kutsekõrgharidusõppe diplom* (kollasel plangil, tähis K) või *diplomiõppe diplom* (rohelistel plangil, tähis A).

[RT I 2004, 67, 467 – jõust. 19.09.2004]

5.2. Bakalaureuseõpe

Bakalaureuseõpe on kõrghariduse esimese astme õpe, mille eesmärk on üldhariduslike teadmiste süvendamine, eriala alusteadmiste ja -oskuste omandamine õpingute jätkamiseks magistriastmes ja töö alustamiseks. Õppe nominaalkestus on valdavalt 3 aastat, maht 120 AP (180 ECTS ainepunkti), erandina kuni 4 aastat, maht 160 AP (240 ECTS ainepunkti).

Enne 01.06.2002 registrisse kantud bakalaureuseõppe õppekavade peamine eesmärk oli arendada teoreetilisi teadmisi ja oskusi tööks valitud alal ning õppekava täitmine annab õiguse töötada kõrget kvalifikatsiooni nõudval ametikohal. Nimetatud õppe nominaalkestus on valdavalt 4 aastat, koos õpetajakoolitusega kuni 5 aastat. Ülikooli kehtestatud tingimustel ja korras võib enne 01.06.2002 registrisse kantud bakalaureuseõpet arvestada magistriõppe osana.

Õppe lõpetanud isikule antakse diplom (rohekaskollasel plangil, tähis L; enne 01.06.2002 registrisse kantud õppekavade puhul sinisel plangil, tähis B), mis tõendab bakalaureuseõppe õppekava täitmist. Lõpetajale antakse *bakalaureusekraad*.

5.3. Magistriõpe

Magistriõpe on kõrghariduse teise astme õpe, mille kestel süvendatakse erialateadmisi ja -oskusi ning omandatakse iseseisvaks tööks ja doktorioõppeks vajalikke teadmisi ja oskusi. Magistriõppe peamine eesmärk on koolitada õppija eriala süvendatud teadmistega spetsialistiks. Õppe alustamise tingimus on kõrghariduse esimese astme lõpetamine (bakalaureusekraad, rakenduskõrghariduse diplom või nendele vastav kvalifikatsioon). Õppe nominaalkestus on 1–2 aastat, maht 40–80 AP (60–120 ECTS ainepunkti), kuid koos esimese astmega vähemalt 5 aastat, 200 AP (300 ECTS ainepunkti).

Enne 01.06.2002 registrisse kantud magistriõppe õppekava täitmisel antakse magistrikraad teadus- või kutsekraadina. Teadusmagistri õppekavas moodustab teadustöö õppe mahust vähemalt 50% ning magistritöös esitatakse erialaprobleemi uudne teaduslik käsitlus. Kutsemagistri õppekavas moodustab uurimis-, arendus- või loometöö õppe mahust vähemalt 25% ning õpe on suunatud kutsealase loomingulise probleemi uudse lahenduse leidmisele. Ülikooli kehtestatud tingimustel ja korras võib enne 01.06.2002 registrisse kantud magistriõppe õppekava täitmist arvestada doktorioõppe osana.

Õppe lõpetanud isikule antakse diplom (hõbedasel plangil, tähis M; enne 01.06.2002 registrisse kantud õppekavade puhul pruunil plangil, tähis C), mis tõendab magistriõppe õppekava täitmist. Lõpetajale antakse *magistrikraad*.

5.4. Bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekavadel põhinev õpe

Integreeritud bakalaureuse-magistriõpe on üheastmeline, mille õppekava sisaldab nii alusõpet kui ka süvendatud spetsialiseerumisega õpet. Õppe lõpetamine annab magistrikraadile vastava kvalifikatsiooni. Üheastmelised integreeritud õpped on arsti-, loomaarsti-, proviisori-, hambaarsti-, arhitekti-, ehitusinseneriõpe ning klassiõpetaja õpetajakoolitus. Arstiõppe, alates 2002/2003. õppeaasta vastuvõtust ka loomaarstiõppe, nominaalkestus on 6 aastat, maht 240 AP (360 ECTS ainepunkti). Teiste õpeliikide nominaalkestus on 5 aastat, maht 200 AP (300 ECTS ainepunkti). Õppe lõpetamisel antakse diplom (hõbedasel plangil, tähis M; enne 01.06.2002 registrisse kantud õppekavade puhul pruunil plangil, tähis C) vastava õppekava täitmise kohta. Ülikooli otsusel võib integreeritud õppe läbimisel anda ka magistrikraadi.

5.5. Doktorioõpe

Doktorioõpe on kõrghariduse kõrgeima astme õpe, mille eesmärgiks on iseseisvaks teadus-, arendus- või kutsealaseks loometööks vajalike teadmiste ja oskuste omandamine. Doktorioõppesse asumise üldtingimuseks on magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon. Õppe nominaalkestus on 3–4 aastat, maht 120–160 AP (180–240 ECTS ainepunkti). Õppe lõpetanud isikule antakse diplom (kuldsele plangil, tähis O; enne 01.06.2002 registrisse kantud õppekavade puhul valgel plangil, tähis D), mis tõendab õppekava täitmist. Lõpetajale antakse *doktorikraad*. Doktorikraad on teaduskraad, mille saamiseks koostatakse ja kaitstakse doktoritöö – iseseisev teaduslik uurimus või loometöö.